

Emigrarea în Ereț Israel ALIA până la Declarația Balfour

Alia între 1200-1882

Alia a existat și înainte de lansarea sionismului politic. Astfel, numărul evreilor care au venit în Ereț Israel a crescut semnificativ între secolele XIII-XIX, determinat de persecuțiile la care au fost supuși în Europa. Expulzarea evreilor din Anglia (1290), Franța (1391), Austria (1421) și Spania - decretul Alhambra (1492) - a avut drept consecință stabilirea unui număr de evrei în Țara Sfântă. La aceasta s-a adăugat și răspândirea ideii de apariție iminentă a lui Mesia. Fervoarea mesianică i-a cuprins pe evreii din Franța, Italia, statele germane, Rusia și Africa de Nord și i-a determinat pe mulți să străbată, indiferent de riscuri, drumul lung și periculos în Ereț Israel. Există puține informații despre soarta unora dintre cei care au plecat în această perioadă. Astfel, nu se știe ce s-a întâmplat cu participanții la Aliaua din 1210, compusă din 300 de rabini și familiile lor. Probabil că nu au supraviețuit invaziei Cruciaților din 1299 și expulzării de către musulmani în 1291. După prăbușirea Imperiului Bizantin, în 1453, și expulzarea evreilor din Spania și din Portugalia (1498), mulți dintre ei s-au îndreptat către Țara Sfântă. Sosirea, în secolul al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea, a mii de adepți ai diferiților rabini cabaliști și hasizi, ca și a discipolilor Gaonului din Vilna și ai lui Chattam Sofer a dus la creșterea semnificativă a populației din Ierusalim, Tiberias, Hebron și Safed. Învățăturile Gaonului din Vilna au inspirat cel mai numeros val de imigrări pre-sioniste în Ereț Israel. În 1808, sute de discipoli ai Gaonului s-au stabilit în Tiberias și Safed, formând nucleul Vechiului Yișuv din Ierusalim. S-au făcut încercări de creare de așezări și în nordul Palestinei, una fiind inițiată de misticul britanic Laurence Oliphant (1879).

Alialele sioniste

● **PRIMA ALIA (1882-1903).** Între 1882-1903, aproximativ 35.000 de evrei au emigrat în Palestina, provincie a Imperiului Otoman. Majoritatea, aparținând mișcărilor „Hibat Zion” și „Bilu”, a provenit din Rusia și România, un număr mai mic sosind din Yemen. Ei au format localități ca Petah Tikva, Rișon le Zion, Roș Pina și Zikron Yakov, yemeniții așezându-se în Ierusalim.

● **ALIAUA DIN ROMÂNIA.** Situația dificilă a evreilor din România, mai ales după Congresul de la Berlin, din 1875, când le-au fost refuzate drepturile de cetățenie, a dus la decizia multor evrei de a se stabili în Ereț Israel. Primele grupuri pre-sioniste au fost create în 1873, având drept scop emigrarea în Țara Sfântă unde să se ocupe de agricultură. Primul grup care și-a declarat această intenție a fost compus din 100 de familii din Nicorești, la care s-au adăugat familiile din Tecuci, Ivești, Galați, Piatra Neamț, Bacău și Iași. În 1875, un grup din Moinești a trimis un delegat în Ereț pentru a studia posibilitățile de așezare, dar războiul ruso-turc din 1877 a oprit inițiativa. În 1881, grupuri care se denumeau „Hevrat Yișuv Ereț Israel al yedi Avodat Adamah” (Societate de colonizare a Ereț Israelului prin cultivarea pământului) au fost organizate în 30 de orașe. Pentru a facilita imigrarea, a fost convocat Congresul de la Focșani din 1882, la care au participat delegați din 32 de orașe. A fost ales un Comitet central, al cărui secretar general a devenit Samuel Pineles, și s-a decis plecarea a 100 de familii. Imigranții români au primit aprobarea autorităților otomane să se stabilească în Palestina, cu excepția zonei Ierusalim. În august 1882, au emigrat primele 32 de familii, majoritatea din Moinești, și au format localitatea Roș Pina, apoi, prin achiziționarea unor terenuri, și Zikron Yaakov. Până la sfârșitul lui 1882, 1.332 de coloniști au plecat din România, unde au început să fie organizate și cursuri de pregătitoare în agricultură. Coloniștii au întâmpinat multe dificultăți, astfel că până la urmă au acceptat ca cele două așezări să intre în administrarea baronului Edmond de Rothschild. Imigrările au fost reluate în 1895, când un grup de 60 de familii din Iași s-a stabilit pe malul de est al Iordanului.

● **CEA DE-A DOUA ALIA.** Între 1904 și 1914, 40.000 de evrei au emigrat, mai ales din Rusia, mișcare determinată de numeroasele pogromuri și manifestări antisemite, printre care pogromul de la Chișinău din 1903. Mulți dintre noii veniți făceau parte din mișcarea socialistă. În 1909, ei au creat primul kibutz, Degania, și și-au format organizații de autoapărare - „Hașomer” - împotriva atacurilor unor bande de arabi. În această perioadă, o suburbie a orașului Iaffo, Ahuzat Bayit, s-a transformat în orașul Tel Aviv. A fost și începutul dezvoltării propriei limbi - ebraica modernă -, a apariției presei și literaturii în ebraică, s-au pus bazele unor partide politice și organizații muncitorești. Primul război mondial a pus capăt celei de-a doua Alia.

EVA GALAMBOS

Urmare din pag. 1

Avraham descinde în Canaan venind cu bagajul spiritual al unei importante civilizații: civilizația akkadiană a Sumerului. Avraham și descendenții săi trăiesc în Canaan timp de 400 de ani, vorbesc canaaneana, dar se rup de gândirea mesopotamiană idolatră.

Ideile transmise de Avraham descendenților sunt monoteismul, practicarea circumciziei, interzicerea sacrificiului uman. De ce - Canaan? Fiindcă țara era bogată, pământul - râvnit. Seceta și, respectiv, foametea care se abat asupra țării, determină pe frații lui Iosif, conducătorii celor 12 triburi descinzând din fiii lui Iacov, să părăsească vremelnice Canaanul pentru Egipt, unde Iosif este lociitorul faraonului. După venirea la domnie a unui alt faraon, care „nu l-a cunoscut pe Iosif”, evreii sunt transformați în sclavi. Ei își păstrează legile și limba, transformându-se în popor, ai cărui conducători, Moșe și Aaron, negociază cu faraonul plecarea evreilor din Egipt și, în cele din urmă (după cele zece plăgi trimise de Dumnezeu asupra egiptenilor), o obțin. Urmează peregrinări timp de 40 de ani prin deșert (din nevoia schimbării de mentalitate prin dispariția generațiilor vechi; este interpretarea clasică). Viața materială se organizează în funcție de cadrele sociale existente. Moșe transmite Tora - legislația divină - poporului. Iosua, succesorul lui, cucerește Canaanul și împarte teritoriile între triburi, care rămân unite printr-un pact fundamental, pecetluit de Iosua (Ios., 24), în vigoare în timpul judecătorilor, conducători ai triburilor, aleși de popor (secolele XII - IX î.e.a.). Ultimul

De la experiența avrahamitică la salvarea monoteismului

judecător, profetul Samuel, instaurează regimul monarhic (circa 1020 - 931 î.e.a.). O face datorită conjuncturii politice (amenințarea filistenilor), care cerea o conducere unică, centralizată. După o serie de conflicte de interese între Samuel și regele Saul, succesorul său, David, desemnat tot de Samuel, poartă războaie victorioase împotriva filistenilor și reușește să întemeieze un regat puternic, stabilindu-i capitala la Ierusalim.

Sfârșitul domniei lui David este marcat de lupte pentru succesiune, în care izbândește Solomon, care urcă pe tron aproximativ în anul 972 î.e.a. El inițiază și pune în operă construirea primului Templu, întemeiază un stat centralizat și inaugurează o perioadă de pace. După moartea lui, unitatea regatului se destramă. Israelul este împărțit în două: Iudeea (în sud) și Samaria (în nord), care se războiesc cvasipermanent. În 722 î.e.a., Samaria este asediată de armata asiriană, este învinsă, o parte a populației e deportată în Asiria, cealaltă, rămasă pe loc, își pierde identitatea națională dând naștere, în contact cu populațiile aduse de învingători, unei noi entități etnice: samaritenii. În Iudeea, regele Yezechia întărește unitatea națională, fortifică orașele, consolidează legăturile diplomatice. Trei generații mai târziu, însă, Iudeea e cucerită de armata babiloneană a lui Nabucodonosor, aristocrația e deportată, dar țărani rămân pe loc.

În exil, se formează comunități evreiești cu puternică identitate națională și culturală, păstrând speranța reînnoirii în țara străbunilor. După reînnoirea din Babilon este construit cel de-al doilea Templu. Dar pacea n-a prea poposit asupra țării.

A urmat stăpânirea elenistică, cu cele două perioade: epoca lui Alexandru Macedon, în care viața tradițională evreiască continuă, și epoca lui Antiohus al IV-lea Epifanes, care, urmărind să asigure unitatea religioasă a imperiului, atacă bazele iudaismului. Victoria oponentilor, conduși de Macabei, salvează monoteismul, salvând, prin aceasta, toate religiile avrahamitice: creștinismul și islamul. La nașterea dinastiei hasmoneană (140-63 î.e.a.), după numele lui Asamoni, străbunicul lui Matatiah, părintele lor. Profitând de o dispută pentru succesiune, Pompei aduce Iudeea sub influența directă a Romei. Răscoalele evreiești împotriva stăpânirii romane devin tot mai frecvente. În 70 e.a., Titus cucerește Iudeea și distruge cel de-al doilea Templu. Sunt uciși, potrivit afirmațiilor lui Iosephus Flavius, peste un milion de oameni. Circa 97.000 sunt luați prizonieri.

Salvatoare pentru iudaism și pentru continuitatea vieții evreiești în răstimpul celor două mii de ani de Răspândire avea să fie inițiativa lui Iohanen Ben Zakai, fondatorul Școlii din Iavne.

IULIA DELEANU

Diaspora de 2000 de ani

Urmare din pag. III

de toate drepturile (excepția fiind maranii, bănuți că s-ar fi botezat de formă), antisemitismul îi consideră pe evrei ca o „rasă” care trebuie eliminată din societate. Deci botezul era inutil deoarece rasa rămânea. Consecințele nefaste ale acestei teorii sunt cunoscute - șase milioane de evrei uciși în lagărele morții în timpul celui de-al doilea război mondial de către nazismul german, care a făcut din rasism și antisemitism port-drapelul său.

Printre precursorii sionismului politic amintim pe Zevi Hirsch Kalischer, care în 1836 i-a cerut lui Meyer Anshel Rothschild să cumpere de la viceregele Egiptului, Muhammad Ali, întregul Ereț Israel sau, dacă nu, măcar Ierusalim sau zona Templului, unde să se împlinescă profeția miraculoasă a „reînvierii din interior” a evreimii. Aceeași cerere a adresat-o și lui Moses Montefiore. Atât familia Rothschild, cât și Moses Montefiore au sprijinit formarea coloniilor evreiești în Ereț Israel, au achiziționat pământ de la otomani și arabi, dar pe baze mai realiste. Un alt precursor, Moses Hess, s-a inspirat din tendința generală a naționalismului care predomină în Europa, el vorbind despre o renaștere națională a evreilor. Dar cea mai importantă personalitate sionistă înainte de Herzl a fost Leon Pinker, evreu originar din Rusia. După pogromurile sângeroase din țara lui, el și-a dat seama că, în pofida emancipării, evreii nu vor fi niciodată acceptați de neevrei, că antisemitismul va exista atât timp cât evreii vor fi considerați străini, un popor fără țară și deci soluția ar fi crearea unui stat. Această teză a fost prezentată în lucrarea sa „Autoemanciparea”, cu o foarte mică difuzare pe vremea lui. Astfel că Theodor Herzl nu știa de ea. Târziu, după ce a citit-o, a declarat că dacă ar fi cunoscut-o, nu ar fi scris „Statul Evreu”. Abordarea teoretică a problemei viitorului evreilor a fost însoțită de crearea unor organizații pan-europene care sprijineau emigrația: BILU, „Haveve Zion”, „Hibat Zion”, mai târziu integrate în mișcarea lui Herzl.

Procesul Dreyfus din Franța zguduie evreimea europeană, marcând definitiv sfârșitul iluziei emancipării drept cea mai bună soluție pentru integrarea socială a evreilor. S-a afirmat că Theodor Herzl, ziarist la o prestigioasă publicație vieneză, prezent la Paris la degradarea căpitanului Dreyfus, ar fi conștientizat în acele momente existența antisemitismului și s-a decis să scrie „Statul Evreu”. Dar schimbarea lui de poziție de la asimilism la sionism s-a petrecut mai devreme, ca reacție la intensificarea antisemitismului în țările de limbă germană, în anii 1880, culminând cu numirea lui Karl Lueger, cu platformă antisemită, ca primar al Vienei, în pofida a trei veto-uri ale împăratului Franz Iosef. Herzl a recunoscut în lucrarea sa că esența problemei evreiești nu este individuală ci națională și că evreii vor putea fi acceptați numai dacă vor înceta să fie o anomalie națională și vor avea un stat. La început, el nu a optat pentru Palestina, s-a gândit și la alte teritorii (Argentina, Uganda), dar până la urmă a renunțat la aceste două variante. El a considerat că soluționarea problemei evreiești se poate realiza doar în context

internațional, de aceea, la primul Congres Sionist de la Basel din 1897, a organizat mișcarea sionistă ca un fel de parlament evreiesc, un forum politic, rolul președintelui congresului identificându-se într-un fel cu cel al unui președinte de stat sau al unui prim-ministru.

„Cămin național pentru poporul evreu”

„Declarația Balfour” a fost rezultatul a numeroși factori interni, dar mai ales internaționali, esențial fiind primul război mondial. După ce a văzut că Imperiul Otoman nu a trecut de partea Antantei, Marea Britanie a avut în vedere destrămarea acestuia, demers care urma să se realizeze nu numai prin confruntări pe front, ci și prin subminarea lui din interior, folosindu-se aspirațiile de independență ale unor popoare care trăiau în imperiu - evrei și arabi deopotrivă. O serie de oameni politici britanici cunoșteau obiectivele sionismului și, din diferite motive - simpatizau cu ele. Evreii care trăiau în Ereț Israel și-au manifestat dorința de a lupta alături de armata britanică. Ei au format Legiunea Evreiască Sion - Corpul de catări, care a luat parte la bătălia de la Gallipoli, precum și batalioanele evreiești care au luptat pe front. Alți evrei provenind din Palestina s-au înrolat în armata britanică. Dar un rol esențial în elaborarea „Declarației Balfour” a fost jucat de două personalități, Chaim Weizmann și Herbert Samuels, ministru în Cabinetul britanic la izbucnirea războiului din 1914, care, după ce a văzut că Turcia s-a aliat Puterilor Centrale, a declarat că Marea Britanie ar trebui să sprijine aspirațiile sioniste. L-a cunoscut pe Weizmann, cei doi și-au dat seama că au concepții comune, iar Samuels l-a prezentat pe Weizmann viitorului prim-ministru Lloyd George. Weizmann avea relații bune și cu Lordul Balfour care, în 1916, devine ministru de externe în Cabinetul britanic. Un alt câștig al sioniștilor a fost atragerea de partea lor a lui sir Mark Sykes, consilier al guvernului britanic în probleme ale Orientului. Sykes, considerat sionist creștin, era prietenul și învățăcelul în probleme evreiești al lui Moses Gaster și în casa lui Gaster au avut loc mai multe întâlniri la care au participat și Lordul Rothschild și alte personalități implicate în mișcarea sionistă. Însărcinat de guvern să studieze proiectele sioniste, Sykes a ajuns la concluzia că este în interesul Marii Britanii să le susțină. Drept consecință, pe 2 noiembrie 1917, lordul Balfour anunță, într-o scrisoare adresată lordului Rothschild, că guvernul Majestății Sale aprobă stabilirea în Palestina a unui „cămin național pentru poporul evreu”. „Auzim pașii lui Mesia”, a exclamat Weizmann, după ce a luat cunoștință de document.

„Declarația Balfour” a fost aprobată în 1920 de conferința Alianților de la San Remo și încorporată în Mandatul asupra Palestinei, încredințat Marii Britanii de Liga Națiunilor. Dar a durat încă 30 de ani de dominație britanică până când a fost pusă în practică. (B.M.M., E.G.)